

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep, 0032 Oslo

Vår saksbehandler
Åshild Olaussen

Kopi til

Vår dato
22.09.2017

Vår referanse

Deres referanse

Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner

Unio viser til høringsnotat fra Kunnskapsdepartementet datert 12.06.2017 om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner.

Unio har hatt saken på høring i våre medlemsforbund. Høringssvaret vårt baserer seg på innspill fra flere av våre forbund, samt behandling i Unios styre.

Unios høringssvar har følgende hovedkonklusjoner:

- Unio mener at bruk av ansiktsdekkende plagg ikke er ønskelig blant barn, elever, studenter og ansatte i barnehager og utdanningsinstitusjoner. Slike plagg reduserer dialog, kommunikasjon og samhandling som grunnlag for sosialt samvær og utvikling av gode læringsmiljø.
- Unio mener et generelt nasjonalt forbud mot ansiktsdekkende plagg kan komme i strid med prinsippet om lik rett og plikt til utdanning.
- Etter en samlet vurdering mener Unio at bruken av ansiktsdekkende plagg er så marginal og de lokale utfordringene så varierte, at vi ikke ser behov for et felles nasjonalt forbud mot ansiktsdekkende plagg i barnehager og utdanningsinstitusjoner som omfatter både elever, studenter og ansatte. Unio mener, i likhet med KD, at gitt det lave antallet personer som bruker nikab og burka i Norge, framstår et nasjonalt forbud som et unødvendig omfattende tiltak.
- Unio mener at et generelt nasjonalt forbud mot ansiktsdekkende plagg kan komme i strid med religionsfrihet.
- Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning åpner for å vurdere studentens skikkethet innen utdanning for lærer- og helsepersonell. Bruk av ansiktsdekkende plagg kan inngå i en slik skikkethetsvurdering.
- Unio mener dagens ordning som åpner for innføring av lokale forbud er tilstrekkelig.

Unio mener at diskusjonen om ansiktsdekkende plagg må dreie seg om hvilke tiltak som vil være mest hensiktsmessige for å redusere uønsket bruk i barnehager og utdanningsinstitusjoner. Er det et behov for lovregulering? Hvilket forvaltningsnivå bør fatte beslutninger om eventuelle forbud? På hvilken måte kan vi best mulig skape god dialog, samhandling og læring samtidig som vi skal unngå frafall, stigmatisering og utenforskap?

Dialog, kommunikasjon og samhandling

Unio mener på prinsipielt grunnlag at bruk av ansiktsdekkende plagg ikke er ønskelig blant barn, elever, studenter og ansatte i barnehager og utdanningsinstitusjoner. Vi mener slike plagg reduserer dialog, kommunikasjon og samhandling som grunnlag for sosialt samvær og utvikling av gode læringsmiljø. I de fleste lærings- og undervisningssituasjoner vil det være viktig å kunne se ansiktet til hverandre. Læring er også en sosial aktivitet der gjensidig øyekontakt, mimikk og kroppsspråk er av stor betydning for læringsutbyttet.

Innfor en rekke av profesjonsutdanningene i høyere utdanning er tillit, kommunikasjon og samhandling viktig for utøvelsen av faget. Kommunikasjon og kommunikasjonstrening inngår for eksempel som en sentral del av læringsmålene i sykepleierutdanningen. I kommunikasjon er det avgjørende at mimikk og kroppsspråk kan formidles. Plagg som dekker hele eller deler av ansiktet kan dermed hindre studentenes muligheter for måloppnåelse.

Mange av profesjonsstudiene har også stort innslag av praksis der hensynet til barn, elever, pasienter og andre sårbare grupper stiller krav til bekledning.

Unio mener fagmiljøene er de som er best i stand til å vurdere om ansiktsdekkende plagg er til hinder for at studenten kan gjennomføre den enkelte utdanningen. Videre mener vi at god dialog og samarbeid er den beste måten å håndtere eventuelle konkrete tilfeller på, og at det er gjennom dialog, samarbeid og lokale prosesser at en best løser utfordringer av denne typen. Som Kunnskapsdepartementet selv skriver i høringsnotatet, hjemler UH-loven allerede i dag at institusjonene kan fastsette et forbud mot at studentene i undervisnings- eller eksamenssituasjoner bruker plagg som helt eller delvis dekker studentenes ansikt dersom de mener det er nødvendig av faglige hensyn og forbudet er nøytralt og ikke-diskriminerende.

Lik rett til utdanning

Lik rett til utdanning er et grunnleggende prinsipp i Norge. Utdanning er viktig, også for å oppnå integrasjon og tillit i det norske samfunnet. Dersom klesplagget ikke er til hinder for gjennomføring av undervisning, mener Unio at det ikke er grunnlag for å forby det.

Et generelt nasjonalt forbud mot ansiktsdekkende plagg kan undergrave den grunnleggende demokratiske retten og plikten barn, unge og voksne har til opplæring, og komme i strid med prinsippet om lik rett til utdanning.

Unødvendig omfattende tiltak

Unio mener at bruken av ansiktsdekkende plagg er så marginal og de lokale utfordringene så varierte, at vi ikke kan se at et felles nasjonalt forbud mot ansiktsdekkende plagg i barnehager og utdanningsinstitusjoner er et hensiktsmessig tiltak. Høringsnotatet legger til grunn at et sted

mellom 50 og 100 muslimske kvinner i Norge bruker nikab eller burka. Det er usikkert hvor mange – om noen - av disse er en del av utdanningssystemet.

Unio mener det kan reises tvil om et nasjonalt forbud er en rimelig inngripen i den personlige sfære når fenomenet ansiktsdekkende plagg generelt, og nikab og burka spesielt, synes å være svært marginalt i barnehager og utdanningsinstitusjoner.

Unio støtter Kunnskapsdepartementet i at det finnes fordeler og ulemper både med et nasjonalt forbud og med dagens ordninger som åpner for å innføre lokale forbud. Men etter en samlet vurdering mener Unio at dagens utfordringsbilde i større grad peker i retning av en videreføring av dagens ordning som innebærer fleksibilitet og tilpasning etter lokale behov og lokale utfordringer. For eksempel vil ulempen knyttet til bruk av ansiktsdekkende plagg hos studenter i en forelesningssituasjon i høyere utdanning være vesentlig mindre enn i mange andre undervisningssituasjoner (jf de tidligere nevnte profesjonsutdanningene med stort innslag av praksis). Vi mener at lokale forbud med lokal skjønnsutøvelse vil være en bedre måte å håndtere slike situasjoner på enn et nasjonalt forbud.

Plikt til samtale

Høringsnotatet skisserer et mulig alternativ til et nasjonalt forbud i form av en videreføring av nåværende praksis der det er mulighet for å innføre lokale forbud, men kombinert med en plikt til samtale med eleven, studenten eller den ansatte som benytter ansiktsdekkende plagg. Unio mener dette er en bedre løsning, men har noen kommentarer med hensyn til å lovfeste en plikt til samtale.

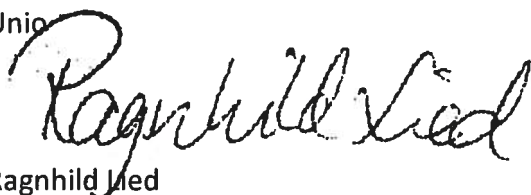
Unio mener at profesjonell skjønnsutøvelse i utdanningsinstitusjoner vil ha som naturlig konsekvens at lærere/ledere/vitenskapelige ansatte eller andre ansatte samtaler med eleven eller studenten om bruken av ansiktsdekkende plagg. Vi kan ikke se at en *lovfestet plikt* vil ha noen særskilt virkning for denne dialogen. Unio mener videre det vil være uheldig med en ordning der brudd på regelverk skal sanksjoneres ved pålagt samtale med helsesøster. Skolehelsetjenesten skal være et frivillig lavterskeltilbud for elever. Derimot vil heldekkende ansiktsplagg kunne være et naturlig tema for skolehelsetjenesten å ta opp i samtaler, grupper eller undervisning i samarbeid med skolen.

Hva angår de ansatte konkluderer Kunnskapsdepartementet selv med at det ligger til arbeidsgiver gjennom styringsretten å regulere og å kunne forby bruken av ansiktsdekkende plagg for ansatte i barnehager og utdanningsinstitusjoner.

Ettersom gjeldende rett åpner for den skisserte praktiseringa, ser vi ikke noe stort behov for å lovregulere en slik samtaleplikt.

Vennlig hilsen

Unio

Ragnhild Med
Leiar

Ingjerd Hovdenakk
Sekretariatssjef

Shirley